

Philippe 1er ceneco Ezequea
Francex patriot human burucagua
ministro gaista guicien aborritcaillea
Francisco Chartaren Conderbatcaillea. (bis)

Charles hamarguerena bere ministreren
guiciac nahi quintuxten esclabo eragin
Nobleciac ozo Aphecac heyequin
Quitax placet cutena nahi cuten equin. (bis)

Bainan Trumpates Dura Jaincoac laudate
Lafayet eta Lafitta Ciren abissate
Memento Beretican Ciren abiatu
Francian libertatia nafix sustengatu. (bis)

Naturarican Dacu Populu Chepia
Nafix sustengatu Constitucionea
Combatituzen guira Beldurican Gabe
Patriot hum guicex cor dute hainberce. (bis)

Quitax berax parti guiciac harmequin
Cer nahi duten berax guire Contra equin
Combatituzen guira Beldur ~~ican~~ gabe
Cantatzen Dugularican Vive la Liberte. (bis)

Charlotec equin curen bere uxter ungui
Arandac doblaturic oi nobleciari
Laborari gaichua penax leberturic
Francian maite cuela marcatu du argui. (bis)

Charles eta Polignac Seyronet heyequin
hec emian dute francian exemplu ederric
heyeccarri Chapitra guiciac
Gal araci nahi cuten Populu Chepia. bis

Viva Viva Francia ^{8^a} Constitutionea
Lafayet eta Lafitta Philippe Bregua
Harisse Generala Patriot Garba
Viva Francia eta hirur coloria. (bis)

^{9^a}
Adios erraiten dut Patriot ororij
fidelican gaitela Libertatiarij
Gure Jain Soupreftac plazer Duemian
Sustengaturan duqu Constitutionea. (bis)

^{1^a}
Jain Ertorra Guardia egon Caute atcarria (bis)
Gormant parebat heldu Caute herrian pare gabia
estute esparniatzen caba ex furadleria.

^{2^a}
Jain Ertorra lapurrain maix bagabilta ihicin
fortunarie ex padugu bederen noician behin
Consolatceco que curra Contino duqu gurequin.

^{3^a}
Jain Ertorra etanen duaga be estonaten (bis)
Begu Curia hec Cituenean Ceruare dequit cen
que curra en Sustengutcat moda por praticaten.

^{4^a}
Guirenican Campo herrian bethi exreprete gaudian
Crabatabat ecarria Oradico Moda herrian
illea garfaillaturic aitoran seme aircan.

^{5^a}
ihistariac bet betan gustu hartu du Gasetan (bis)
Aurthen brigatu ican du Otagarren urcoqueta
Jain Biscondia iduri boneta belhaun gaincan

^{6^a}
Cor dacogu Justicia arrax da ihistaria (bis)
Bainan Berciac becala Soryetta da que curtia.
Bera teublacen denian Marcelin aldian bermia

Cadet qui
pire officioris
examinat quic

A una esposa

Bi taltu berriak gero partituz
berria berriak heman kantatuz
ezte edo horien ohoratuz
meretuzindien haiekin emaitako
autortza niagozu berriak inon galdor

Mahaina gaitu erigi arnaitu
ohoretu gaitu berriak dituzte
ezinetsa gaitu erigi fidele
gaitu haiekin partituz inon galdor
arriak gaitu alor edo berriak dituzte

Uzun esposak guri niagozu
orai berriak gura inon galdor
aita eta ama inon galdor
bi bertumendia guri fidele
guri erigituz orai berriak dituzte

Andrea esposak bartramonderekin
leiharua bat deranzat uran nahi
fidel inon gite gure lagunari
Oha eresperte bice egari
inon gite gure bice egarretin

Aita eta ama guri prudentzia
guri bertumendia eman ettemplak
atekie gazte onkoria
gure guri fidele berriak dituzte
noe atal deranzat fidele

Adios iraiten dut orori
eta partikulatki esportae guero
desinatzen danguet lufaz oragarri
fidel egon zigite bial etgarri
bil onduan igau zigite zorian

Fin

Maitte car tut nie adspaldidanie
Soidaci ni nuca espres yin irururic (Bis)
Cure i'kusterat lili eduro
Eure cure quin bie nahi dubtethe
orat utciriririric orot utciriririric
orot utciric

2^e Couplet.

Cure elhiac, cabria equiac
Cure adde hasninte declaratecerereren
declarateen
Beste combaiti, niri en nasqui
Eytendic - tir irri hare ar autniri
dubadaci riririri dubara ei riririri dubara e

3^e Couplet.

Ni quicon falau nahi idogic
Cue bairuch bethe car bait beririririri
car bait berri
fidelicatio g'antentencacici
Nie marie bait carit hat acots etendut
bertes iririririri, bertes iririririri
bertes iri

Pelota

Airea: Jutzen ari nuztu

Recue le 4/7/29
1929 - Auleuri
Mr. Scherer
cari de 5^a division
succin d'ocasi de
St. Galus

1/

Laphurbarrak, diote, pilotako nautu
Hori ezta egia, omena da hautsi

2/

Amikuztarrak dire, horier oldartu
gazte izana gatik dituzte zafarrak

3/

Joko garbian elki: "Les Mincains" Champion
Abolatorik erpaita atheratu nehoi

4/

Alpha Azagun Urutzy Larraburu Elgart
Zer phutiko liphilak erne eta zainhart

5/

Urutzy gibelatik Elgart eskimetik
Ezkerrean ezkerretik othe da hoberik

6/

Jamen jama Urutzy kamasei urthetan
Horsen paretik ezta. Frantziar Españar

7/

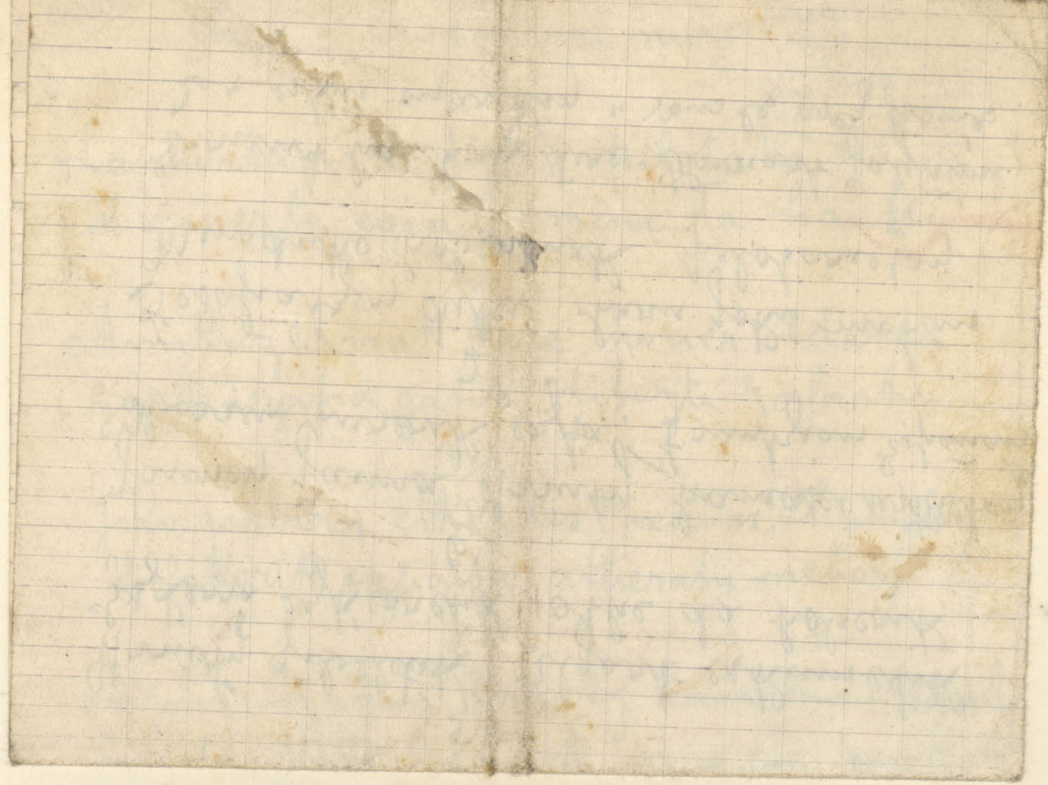
Desafiatzen ditu hiru joko motan
Munduko hoberenak, pilotarietan

Errent hartak dire Shiriart jayñime
Zer esku onarekin "vous les avez formés"

maitea,
tu ahat
reki, ondutik,
en berehala
egortzen

dauzkat gutxi berris erraitko
ezin hobeki laket izan nizala
mutirikto behar horier behar
- Bizpahiru neurthotze
egortzen diotkatelo berakuliet
kanta detzaten gure arretkion
P. Scherer

Jaynime Jam maitea,

ezpaitzitu mintzatu ahal
izan azoko partidarekin ondtik
baliatu behar bainien berehala
ato beribil batera, egortzen
dauzkitzuten bi lerro erraitoko
ezin hobeki laket izan nirela
muturko behar horien behar

- Bizpazion neurhatze
egortzen diozkatets bereizulietz
Kantua detzaten gure arretzen
1. 1911

~~Jakobina~~ mit Dohatsmanen
Kantzen.

Nora zoazi juana,
Kilua gerrian
Ardi-bildotsekin
Chakfura aldean?

Nora zoazi juana
Zaldi ederrean
Armada horrekien
Zoldado jaunzturan?

Bonua lurrerat
Ardien zaintzera
Zerbitik etorri
Boozen entzuterat

Refr.

Orleans hiriaf oute setiatu
Orleans libratuz Frankzia da dalbe

Reinsekko elizan
Zer da phettu hori?
Zerua lurrerat
Jautsiaduri

Refr.

Joretten zaitugu
juana d'Arce maitea,
Frankziako lurren
Beguiratzailea

Urrege berria hori da koronakien
Frankziak elizak elgar besarkatzen

Refr.

Joretten zaitugu
Dohatsu zerman
Othoi hel zaitzigu
Orainko guduan

Nora zoazi juana
Bi zer out ekiten?
Rouaneko plazan
Su handi baphtien?

Zerbitio bozuek
Zerda mintzo diren,
Erraigu juana!
Zer dez jethaturen?

Hau behar out erre
Nartia zeruratu
Frankziaren hutsak
Ni! Erreparatu.

Refr.

Mintzo dire gerlozi
Frankzia gai choaz
Angles astapanret
Ni! Khendu beharaz

Erroma aldetik?
Zer da arfi hori?
Aldaretan bada
Norbeit Jaindu berri.
Birjina martiren berriaz naiz
Zeruko loriaz bethikoz igeri!

Refr.

Refr.

Chanson faite par l'abbé Monko,
curé d'Issarry, en l'année 1814, à
l'occasion du départ de Napoléon-Bonaparte.

1

Bonapartie noiât dien eguin
Terrazū, Aricaberrī,
Loraintz, guo bat Larraiderikin
Nahi niroke igorri
bae Segurcki
bai fidelcki
Eguin tiroke mandatu bori,
Napoleon handiari
Ikhus ten dien bezain Sari

2.

Anglataroco aortz etan
Eragutzac eguin baitu,
Zombait grilla bere saritan
Nahi niroqui galdatu.
Zombait haren
adisqui den
Zango, besuen apaintzeo
Eta colletak lephoko,
patzeka hek bustatzeo.

3.

Jrissarrin ez izan arren,
biapakirur pare baitie;
Zarazin eta Sasanavarren,
Zombait chokhotan gordie,
ahat dire
Zombait pare
hoyekilan dokaskonae
Collatae eta burdinak
michechitu ditustenak.

4.

Lue galdu Dugu sentaco
heren baithan fidantzia;
Sakien unxa Sasiatzeo
Etzen askico frantzia;
Eta zuzen
zan ditxaten,
bere eta beren ontarsunak
unaxuts albagunxenak
gaiski bitu ditustenak.

5.
Batzu dituzte fagoratu
bere motzak eremanen,
Eta bertziac arrogatu
promes faltsuac emanen;
Ez othe da
niboirz bada,
agurtueo yuzte justorik;
Crimen mendekazalerik
surretik edo herutik.

6.
Bihurtu beharco ditte
bat bederari berria
Calomniatu badistute
hayer bere oheria;
hori gabe
ez daitzue,
eguer dunen barkhamendurik,
Ez bada lege berririk
egun bitan ezaririk.

7.
Ez ditu borratzen ene ustex,
bitan cocarda ekuririk

gais taguir batruc kambat urthex
ein tuston gais kekerrak,

Egun hotan
chapuletan,

Exarrix sek bat chingola

berstree sinher dexatela

Khambiatrak direla.

ai. Zer heldu zait gaur niri
erabiltzia zait ahazti!

eroriz barat, konat
ezin egin urhats bat;

laster ene Soccorira
errekan noha ithotzera.

Canta berriacUruuguaco pilota partidaren

Suyeten gainean eulanae.

Berrullaren 9^{an} - 1851

Lehenagoco Gasoinaren cantuyen airan.

[(ms. celt. et basq. 116 p. 8
 et feuil. vol " 169 " 310)]

Mila zortzi ehun eta berrogoita hamar
 Uruuguac querthatu da ordico suyeta
 Pilota partida bat izan da charmanta
 Choria bezela aris zabilan pilota
 Gasoinac enfero ~~auziartec~~ bota
 Aisa irabazi dute espaguelen contra.

II

Saratarrac zituzten hartuyac lagunac
 Guiee daquitena pilotari honac
 Orai horientzat dira primaren fortunac
 Prima hori emanic di Abbadié yannac
 Ohoie frango bade gure erressunac
 Pilotan buruzagui Frances escaudunac.

III

Probenzianac ere ez tugu mendratzen

Onespetuz baitira pilotan yotkatzen
Makhorric duteniaz plazari galdatzen
Halaco yotkharrae oro desiratzen
Bere passo eberey yendia admiratzen
Bainan Casoinae ditu artetic trompatzen.

IV

Casoinae enfeera Anziartz botari
Plazer onic equis du heweng yendiari
Huen lagunac ere ziren onqui ari
Onesprotchoric ein gabe Secular elgarri
Partida finitu ta iguero lauec irid
Beriz ere prest gaituc hoyen zerbizari.

V

Adio nafartarrac bai eta probentzi
Francesequin pilotan ez daite liberti
Aitur eneinu huntan Casoina nagussi
Oraino holacoric ez digu ikhussi
Azquen partida hortan guziec sinhetsi
Haritz penatu gabe baitu irabazi.

VI

Partida galdu eta yuan dira doluan
Frances hoiec utzirik oro descantsuan
Athorriac baitzirey gazte eta trempuan
Heiec bezalacoric uste ez zey munduan
Casoinae Trompatu ita bigarren phausuan
Orbia lo baitzagon uste etzen lekhuuan.

VII

Arabotian galdun eta guero sendatzeco
 Bazuten desafio pleca yokhatzeco
 Bi Frances hoberenac plazan paratzeco
 Esperantzia baitzuten aisa-irabasteco
 Fortuna izan dute beriz krompatzeco
 Buruzagui baitate saraco nobertcho (nobertcho
 us.)

VIII

Guzon gartia da eta Gorphuntza arina
 Hemeretzi urthe du yandu harec adina
 Iduri du hartaco espessa equina
 Manera guziez da calitate fina
 Halaco yokhairia ez daito estima
 Gray harendaco da plecaco zera prima.

IX

Mouision D'Abbadiec ez balu eman prima
 Probenziarrendaco ai zer atsequina
 Hura dela medio badute changrina
 Partida galduriaz bere bihotz mina
 Soffri urthe dela aurthen hori da yaquina
 Asqui dute equitia beriz al-eyrina.

X

Mouision d'Abbadiec equis duz fagrie
 Haren present ederrez content naiz urd pite
 Partida yokhatu da heman lehen ere
 Bainaz arizay dira primarican gabe
 Primaren izaitia guziezat hobe
 Eman dezagun horkaz yany horri ohore.

XI
Holaric ez da izan besual herrietan
Landriac baditu doberca denetan
eta oroz gairetik pilotarietan
mila libera emain-tu haien lagortan
Guero pertsu berriac laster copietan
Oroc conta detzagu haren ohoretan.

XII
Guzier buruzagi d'Abbadis yanna
Jainciac ethari zaitu gure altera huna,
Zu zare landriac merethi futzuna
Zeren equin dancuzun obre-eder-bat ora
Desirakhen dantzugu millaca fortuna
Berze munduan ere zeruo eresuna.

XIII
Despequizera nago guzier gorantz
Gnespetu onian nehoi ez gaitzi
Uste dut badudala hotarican asqui
Guebiago emiteco ez bainuyen asti
Bi-sasetan copiac eztra garasti
Aurthen nahi duzenac papelic erossi.

XIV
Saldn nahi duzena beki empleguan
Haien erozalac thausitu orduan
Pertsu berri parakhen bere offizian
Berze pensamenduric ez danca buruan
Uda primadera orobat nequan.
Desetaco ez denic ez baita munduan.

Bay. Lemaig. 432. P. Mayou

Proverbes réunis par

Horac noun mina han mihia.

Hordaen humia chakhur.

Khapar oudoc behariondo

Otsoua noun aypha han quertha

Eran zaharec queeur guti.

Bakhotchac bere ophilari zu.

x draguia denecotz birigilia

Noun ene chokfo

Han ene gocho.

Oillo gose Khantari eder

Guizon bizar gori

Ez fida hori.

M. Marcos vza

Ouey haure

Douma candele

après douma Saint Blady.

St Bladi bero

Negua guero

St Bladi hots

Negua igaranic botz

Biarnes: faus et courtès.

Biarnes tripa ques
tripacoric ez -

Bascon riscou rascou
haz un plat de pedouils
mija te le

Et sin as de reste

Gouarde te le

ça la heste

(1er février)

(2 - id -)

(3 - id -)

Proverbes

Pelota partida bat.

x

Pelota partida.

Pelota partidabat iranda handia
 ostibartarren kontra Maulen jokhatia
 Ziberotarrek dera
 aisa irapari
 Maulerat utzirik
 Deie etzira.

Lanji, Barnetche, Aytalio, jokari berkituta
 Andro, Acheriteguy, pelotari latzak!
 Latragoak rutie
 Lintre gabe hori;
 Beldak bidetie
 Bertan galaraxi.

---

x Irabartian segur jin ziren Manekak
 Erhereta zilharren khalaturik moltrak;
 Ziberotarrek deitue
 Echtero Solatti,
 Chanolak kutsiek tie
 Etxerat igorri.

X

OILLANDA GAZTE

-:-:-:-

Oillanda gazte, moko fier bat, gure herrian badugu.
Hegalpetik luna gnohat galdu izan ezbalu
Mundu guzian etzen izanen harentzat aski estimu.

-:-

Oillanda horri ikhusi nuen bide batian phatsatzen
Bide batian phatsatzen eta ihiztaria segitzen
Tizatzen ezdat ikhusi, bainan oillanda kolpatuatzan.

-:-

Hezkato gazte ignorantat zu othoy kuraiyé hartzatzu?
Choriak ere, bere kayolan, lau, bortz umiak haztentu
Lad, bortz umiak haztentu, eta zuk ere batto egitsu.

CHORI ERRESINULA

-:-:-:-

Chori erresiñuela udan kantari
Zeren ordian beitu kampyan janhari
Negian ezt'ageri, bahinban ezta eri
Udan jin baledi.
Konsola nainte ni.

-:-

Chori erresiñula ororen gehien
Bestek beno hobeki hark beitu kantatzen
Harek du enganatzen mundia bai trompatzen
Bera eztut ikhusten
Bai botza entzuten.

X
montico gasta biotz handia
estul hant babia
estea bada nekathaxie
nie bace besteye
egualibaine besteye
estue ceid handie

---

echecolla bar bada badicu
seu becala besterie
seu bencen andrea
handie econtico

~~gastara~~ Jagouenic
boi et ene scat
dappam nie covie
ete etannir gate

---

ekpntu badicu
hertuxu ducu
enue tangeru
estu cuie
cu bura proprihiagora
ucu dcut bortatie
anourroua nie boudie
coue scat batere estit

Koplak Jaun Larroulet
Eskualdunari. 1912

Koplak
Jaun Larroulet eskualdunari x

1
Nunbaiteko jaun bat dut, belduden ikhusi.
Danurik diit nikk hura hain laburki utzi.
Urrunetik derakot igorzen goraintzi,
Beriz hor aurkiki gaiten, ez dezala etsi.

2
Ojala hura aino, bera yin baladi,
~~En horret lortu~~
Horret lortu egin atsegin bat niri.
Luze ez balitzais hurre bide hori,
Si biak gu gintazke adiskide berri.

3
Auzoko jauntto horret balin bala nahi,
Yakinaz lezauket, noiz den hunat ari.
~~Batzut~~
~~Batzut~~ on egin beza ene oihuari.
Agur eginen deiet bihotzez bieri.

4.
Ene gutizia da urrunago helzen,
Urepelen den jaunna ez baitut akanzten.
Hirugarrenetako bazinute horzen,
Oizet egun gochua ginenen Oizuzen.

L. S. V. P.

Estu aldun bati naiz hemen harat mintzo.
Gure mintzaireratik badakite asko.
Nahi nahi entzun zorbait solas gozo.
Holarroekin ez da denbora galzeko.

6

Zueri beraz, Yaunak, elgar hitzartzea,
Nola behar duzuen konplitu chedea.
Hemen aise ditake borthen zabalzea,
Nehon ez dukeque batjarre hobea.

Ba digurako artzaina

L'aveuillet St
Cure d'Esses

Esses le 24 Octobre 1912

Je vous prie de vouloir bien
excuser ces ratures pour ne tenir
compte que de ma bonne volonté.
J'espère vous voir ici et je suis
heureux dans cette attente.

Cordialement fraternelle de main
et mes amitiés à nos deux amis
communs.

Esquadr
Kopelak
Sarras

— 1 —
Ume eder bat ikusi nuen
Donostiako kalean.

Itz erdicho bat ari esan garbe
Nola pasatu parean!

Gorputza zuen lirona eta
Oñak zebiltzan airean.

Politagorik ez der ikusi
Nere begien aurrean!

— 2 —
Aingeru zuri paregabea,
Euskal erriko ~~alaba~~ alaba!
Usterik gabe, zugana beti
Nere biotzak narama.
Ikusi nayan, beti or nabill,
Nere maitea! ~~see~~ Uru luna!....
Zoraturitikan emen naukazu,
Beti pensatzen zugana.

— 3 —
Galai garzteak galdetzen dute:
Aingeru ori non dago?
Nere maitea nola deitzen dan,
Ez du inorchok jakingo!
Ez berak ere ez luke naito,
Confianza orretan nago!
Amorico dun biotz oberik
Euskal errian ez dago.

Notre maître-entzari. Pour ma bien-aimée.
(Lortziko d'Iparragirre)
Traduction.

- 1 -

J'ai vu une charmante enfant
Dans la rue de Saint-Sébastien.
Sans lui dire un tout petit mot
Comment (aurais-je pu) passer près d'elle !
Elle avait une taille superbe,
Ses pieds (semblaient) marcher dans l'air.
Je n'ai rien vu de plus joli
Devant mes yeux !

- 2 -

Bel ange, (beauté) sans égale,
Fille du pays basque !
Involontairement, vers vous toujours
Mon cœur me porte.
Pour vous voir, toujours (je veux) aller là-bas
Ma bien aimée ! ~~un quelle douleur !~~
que de peines (j'endure)... !
Si je reste ici vous me rendez fou,
Car je pense à vous.

- 3 -

Les jeunes gens demandent :
Où donc est cet ange ?
Comment se nomme ma bien-aimée,
Personne ne le saura !
Elle-même, non plus, ne voudrait pas le dire,
J'en suis bien certain !
Un meilleur cœur qui ait amour
N'existe pas dans le pays basque !

Reponse à Mutil Zaharra

Airea: Entzunie espantutan.

1°

Portu berri batzuec, nic nere moldean,
Mutzurdin zaharrari nahi ditut eman;
Nahiz ez ezkontzea, daukun conseilatu,
Hala-ere nayago dut, andretto bat hartu.

2^{em}

Beretzat biri dena zer da mundu huntan,
Bete bihotzarekin bethi hari gerlan;
Haitz alfer baten pas behar da igatu,
Ez, g nic nayago dut, andretto bat hartu.

3^{em}

Mutzurdinen bizi hainitz da elkona
Laisu izanagatic g naitz ez okera;
Yende on guti baitut hoyetan aukitu
Hainitzez nayago dut, andretto bat hartu.

4^{em}

Zertako da gizona! hala emagtea!
Eskout gabe hiltzen den mutzurdin celea
Atze bat bere onez, behardu gaindita,
Nic hainitzez nayago, andretto bat hartu.

a fuer

Quelques couplets nouveaux, moi à ma manière
Au vieux garçon je veux donner;
Quoiqu'il ne se pas nous marier, il nous conseilla
Malgré cela je préfère prendre une femme

2^{em}

Celui qui vit pour lui qu'est-ce qu'il est dans ce monde
Avec son cœur il est toujours en guerre
Exercit à un arbre paresseux, il doit s'user
Non, non moi je préfère prendre une femme

3^{em}

La vie des célibataires est très saine
Quoique ^{à l'autre prendt un p'tit} myope je ne suis pas borgne;
Disait peu de bonnes gens parmi eux rencontrés
De beaucoup je préfère, prendre une femme

4^{em}

Pourquoi est-il ^{l'homme} l'homme! ainsi que la femme
Sans se marier meurt ^{le} célibataire folasse
Un bon mot: il doit se marier
Moi de beaucoup je préfère prendre une femme

Dr Guilhem

Les célibataires se l'ai en aiment les fils autant que les autres

— d'le mouit oul pen de boujois
Oul de priors pour que leur vie soit long
Il doit s'arrêter avec l'esper de descendants

Seizeu lagun.

Bitarra sartxo bat (Ispanezira)

Izar ederra noat joan zira

+

autu

Arrosteyang

Izar ederra noat joan zira
 nere beguen bistati
 cu joanez gueroz hemen rayoa
 eritarsuna harturic
 munduan ez da cauteru abal
 nerutat erremediori
 gaitz huntarican aterateu
 maite polhita cu baizic

Aingueru polhit, aingueru maite
 cure pareri gabic
 amodiori balin badere
 nitaz unikal cauteru
 nai baizicun joan senda cinio
 nere eritarsun guio
 sofriten lagun biltz huntaraz
 auren hat ean puitatio

Eri denaren sortia ce den
 yaguin esare em maite
 esperantzeta da munda huntar
 haren currolamendu guio
 haren curay emaiten du
 eta luatzen bicia
 guio berian egonen nere
 adios em maite maite

Autu

Atizana hortan bada
istari abili

Guacem lagun, goacem lagun,
guacem atizanerat
urono bat galguten baita
herri hartan plaiarat
hura behar digu bildu
gure saritarat, ah! ah! ah! ah! (bis)

Atizana hortan bada
istari abili
bat edo bi yanaiqui gazo
urono hari ondote
lainan ez daceke kendu
hegalpetu lumari hi, hi, hi, hi, (bis)

Belatcha beain abit baniz
yoateu airian
urono hura hangra niri
lurrian edo airian
edo berenaz ras nindutequ
haren urroteguian

Urono haren erran Terant
bortzetan niri eyria
gawarequin urraten dela
haren urroteguia
ilenduz gueroz neque dela
haren itchian sarria, ah, ah, ah, ah,

Autu. Espagnol.

Guitarna sarchobat dit
mentat laguna
honda ibilcen da
artist erialduna
eyun batian pobre
berietan yaura
cantaten paraten dit
niri beti eyria

naiz dela Italia
orobat Francia
litan billatu dit
haritz malicia
urriten baret er
niri mundu gucia
maitatu dit beti
erualdun herria

Seuzen lagun.

Gitarra sartxo bat (Iparagiru)

Izar ederra nosat joan zira

Yaurri emaiten bat
neri orasuna
oraindik izango dit
andri gai bat ora
nai banuzue frantsesa
interesa duna
banan nie maizago dit
hutsu emaituna.

Orain emaitun hurren
ez banan betico
bortz ur ni urtiran
ez dit ikusien
yaurri emaiten de
gracia emaiten
luru maite horretan
bicia urteko.

- Churiko - (copie fautive par
M. Calixte Irujo
recueillie de l'abbé Falas,
1894)

Copie de M. l'abbé Adema
ancien curé de Bayon de Landos,
actuell. Chacune à Bayonne

I
Chamuchundegiko chakurra,
Zangoz, errainez makhurra,
Berga bat luze muthurra,
Larutik hurbil hechurra,
Aste guzian barura,
Zeren zen lekhu chukurra.

II Churiko

8 Mahain petik kokoriko, a
Begira datgo Churiko
Aitxo achaltto bat noizko
Othe zaion eroriko:
Nausiak emaiten daizko
Bogin
Bahan handik bi ostiko!

III

Chakhuraren dehadarra,
Marruma eta nigarra!
Aspaldiko gaitz zaharra
Omen zuen zaragarra (hazterria)
Hazka ziri eta zarra,
Oro zauri du bizkara!

Les paroles de plus remarquables
sont soulignées.

vingt
se
est
ant
ou
rai

IV

Amak ttikitik utzia,
 Ernerik gabe hazia;
 Tripa errainer jositia,
 Uliek jaten hasia,
 Hola derama^o gurzia^o (iragaiten du)
 Goserik tere bizia!

V

Oilo zembait landan baitzen, *champ*
 Nagusiak du galdatzen;
 Batere ez ditu haizatzen,
 Ez baitzakien saingatzen (2) (champatzem)
 Bazternerat du behatzen, *tenes arren*
 Eta sasiar da sartzen. *mages*

VI

Martin, etcheko muthila,
^{chamarrian}
~~chamar~~ ~~pean~~ gordez makila,
 Haren ondotek dabila;
 Churiko, ichil ichila,
 Etxerat gan da abila,
 Gordetzeko lekhu bilha

VII

Sukhaldean nehor ezta^o, - (ez da)
 Sartzen da chakurr^o heriosta:
 Zelakotz eliza-phiesta,

Errekia zen prest-presta;
 Usain, milika ta jasta, (eta)
 Dena jaten du has eta (hasi)

VIII

Etchek'andzearen Khechua! *inguridu*
 Hor heldu^o hatshantua!
 "Photzo" madarikatua, ("chakur")
 "Heia hor usu usua, *kes ut*
 "Nik hautsi gabe burua
 "Egin ezak ordenua!"

IX

Ordenuaz ez zen lotza,
 Baitzakien ariaz ontza
 Nori zer utz, nola phentza:
 Etchek'andzeari kokatza,
 Muthilarendako molza,
 Mousiari azkeri --- phutza!...

Gosean bethi bizirik,
 Hiltzean ase bat egin dik;
 Chakurrak ez badu janik,
 Ez dik eginen lan onik;
 Churiko gan da hemendik
 Abise hoi emanik

*Monjour au
 basophile*

Churiko

I

Chaunchundepiko Chakhuera, Hehetepe / h
 Zangoz, errainez, makhuera, h
 Berge bat luze muthurra
 Larrutik hurbil hechurra:
 Aste guzian barura urte / n
 Zeren zen lekhu chukhura Zerenzan

II

Mahain, petik, kokoriko
 Begira dago Churiko, guardian
 Artho achalto bat noizko
 Othe zaioz eroriko:
 Nausiak emaiten daizko,
 Dohain handi, bi ostiko doh. handi / hostiko

III

Chakhuraren deihadarra,
 Marruma eta nijarra!
 Afpaldiko gaitz zabarra
 Oinez zuen zarajarra:
 Hazka zirri eta zarra,
 Oro zauri du bizkarrak!

IV

Amak Hikittik utzia,
 Esnerikgabe hazia,
 Oripa erainei josia,
 Ulickjaten hasia:
 Hala berama guzia
 Joserik bere bizia

Zia
Zia
-

V

Ollo zembait landatzen baitzen
 Nagusiak du galdatzen: manatzen
 Batze ez ditu kaitzatzen
 Ez baitzakien sainguzen:
 Bazterrerat du behatzen,
 Eta asoiay du zartzen

VI

Martiz ethefko muthela,
 Chamarrion gorde makhila, chomus jear
 Haren dudotik debila:
 Churiko ichil ihila
 Etxera juan da abila
 Gordetzeko lekhu bilha h?

VII

Sukhaldean nehor ezta:
 Jiten, da chakhuera herresta:
 Zelakotz eliza preta herusta
 Errekiezen preta preta
 Usain milik'eta jeta; milika ta
 Dena jaten du hor eta

VIII

Etxek'andereay khechua:
 For heldu da kate kantua!
 Botza madarikatua
 Heia hor usu usua,
 Tike kantoi gabe burua kantostean
 Egiz ezak ordenu Egiz hura

IX

X

Ordenuaz etzen lotoa
 Baitzakien arras untsa / bas lab.
 Nori zer utz nolaphentoa
 Etcheke andreaki kokotza / gantza ^{linea}
 Nuthilarendako moltoa, / dako
 Nausiari azken phutza!

Joreak bethi bizirik
 Hiltzean ase bat egi, dik / Hutoien.
 Akhurrak ez badu janik,
 Ez dik efiner, lay onik: / Hutoienent
 Churiko jua da hemendik
 Abisu hori emanik.

du
 tza

Eskuara eta Eskualdunak

Piarrus Adams

Tirea:
Baso ilberriak
Kharatzen diren
Iratiho Sorburan...

^{1.}
Nolabait zorri ehun eta lau etan hopyean
Bortsu berru hauk eman dire tire zahar batean
Gure aitaso Kantakak, lo baitaude berpean
Ez ohe dire atxorriko tire hau aditxean

^{2.}
Mendi gainetik hasten banair Khanta huen Khantak
Oihan Lokotik biharz lunci zer datak iherdesten?
Hobietarik aitasoak ohe dire mintzabzen
Zer baitetxe hi, oiharruma Keien oihua bairan?

^{3.}
Gure aitaso Kantakak mende Zaharrenetan
Gu orai gisa hedatuak alhor handan beretan
Aniak ziren Goriai bat mendien bi aldeetan
Jainkoa choilki zen errege Eskualdun etchelotan

^{4.}
Nork ez dituxke gure aiten balentriak aditu
Lelhaietako Zembat etsai hek ez Zuten suntsitu?
Seniak aita dik iduri, Zeren nehorik ez baitu
Bere herriain egundaino Eskualdunor Garbaitu

Larrun, ⁵ Murodarrain, Allahishar zuer hepi muthurak
Nihise batetik hila gisa gode ditik Eshuorak
Larru baletxa orai ere azaletik aitsuorak
Eshus givaxkek azerian ita beru hexurak

Erreka zepko zilhoetan bixi bada belea
Eoki goretan arranoak e'iten du oharrea
Kala du mendu bixkarretan Eshualdunak etchea
Bick haurdiki dutetakoz Naite libertatea

Zer da liburu zaharrenek irakosten dutena?
"Hurrengotik heldu dela Eshualden orreua;"
"Ez dakitela noiztik duen Eshuorak hastapena"
Zeren Eshuora baita nastki Niitroetan lehen.

Jakintsun batetik, aditu dut, Nonbait erran duela
"Eshualdun orian baina lehen gu herdalduen guela"
Schilik aofu, ahal baduk! to! Jakintsun orfela
Ez erran guri erranoa beletik heldu dela!

^{arraren}
"Hire ~~hurren~~ besetan lo haopen haureko
"Tingoruetkin ametsetan iriz haop, gachoa;
"Eregerentzat on badire phordoin etakhoroa
"Kobengo duk hiritako Amattoven alxoa!"

⁴⁰
Nola berrundean arbolari da Seofitren itxala
Bakhotchak hala Lav-lekhua bethi maitha dexala!
Arriak gaituk, Eshualdunak, orai ere; ochula
Jurtzen baofin afixiac bat. Sekuago bejala

Pierre Adam

Zaldutry

Eskualdunac noventa zer garen
 Arrotzak beha dagozi...
 Gu, Sen, Noerem lehen semearen.
 Einutik ginen berechi;
 Libro behar ginela bizzi;
 Bertze mintzorik ez ginenen
 Eskuara beizite ikasi
 Egundaino ez ginenen lehen
 Kasu arrotzik onetsi

~ ~ ~

Hantat herri, ibai eta mendi,
 Eskuarako izenekin,
 Aipatzen ziren Asian aspaldi,
 Etxe diru orai berdin.
 Nahi liteke jakin
 Nola hango izen berekin,
 Obero bat hener hain handi
 Eskualdunek zuten egin:
 Badakiena mintza baladi
 Ai! rein ginenen atsegin.

~ ~ ~

Uholde asoaren urteaz
 Eskualdunara orhoit zero,
 Yainko bakhararen ezagutzeaz
 Arigitua zen oraino.
 Dembora baitzen lanho,
 Gal bidez egin ren pagano
 Lanetsiak abatzaileaz
 Asterrago asko lanu,
 Santiago gu ganat holtzeaz,
 Oristu ginen girichtino.

4
Lanibaren bai eta Tomperen,
Gerta gizon bereziak,
Eskualdun gaste batzu onen siren,
Guduan ezin herziak
Nekhe, baster, jauriak,
Oro gaxetik ikhasiak,
Beren baster liburutan derisen
Beldurik gabe harziak,
Amoririk eman baino lehen
Hilak eta ziren ja gurziak.

5
Basajendez zelhaiak gaindirik
Ym jinen mendietara:
Jero beritz Moroak thorririk
Nihork ez jatzazken bara.
Hecio buruz querlara
Koirz nahi jauten ginen bada:
Ici mendez hola jazaririk,
Moroak gut bai han herrautsirik,
Espainia libroa da.

6
Eskualduna zerbeit hintzen ari
Haire mendi hauek beiratur!
Frankiari eta Espainiari
Bien artean pharatur:
Biak hala salbatur,
Zer dukan sari oraki oduz.
Libro lehenik beharna hi,
Bizi haiz bertrek manatur,
Esthan hauek tinki erari
Hire Puroak khenduz.

7
Eskualdunak bereziki orai
Tedeak gagoska chutik.
Yungoikoaren beldura duqu bai,
Gizonenik ez kambalik.
Harriet dauku goratik
Maanatzan egundainotik.
Guri manatzeko ez da gai
Yainko gabeko nuchantik.
Nor duzun ez nauti baman etai
Hil dakigu ergoitik.

8
Lapurundi, Bacherabar, Lihero,
Hain bur hona Frankziari
Biskoi, Gypusko, Alaba, Nabarro,
Lau ditugu ispainiar,
Kaspiak bat lorian
Yau gaiten hemen agerian.
Ai! zeh, litzek ederago,
Bere gain eskual herriak
Eskualduna librorik balago
Bere rurenen erdian!

9
Mauride guriko mintzaitarik.
Guzin jakingarriena
Endyiten duqu jakintzetarik,
Dela Eskualdunarena.
Nor ohar zen lehena
Eskurara asmatu ruena?
Eskurara kura da bakarik
Gure mintzais zudena.
Orain ere duqu hordarik
Oherenik gehiena.

10
Laurtek, Bizintch, Loyol, Echaberry
Ditu gure sainduat
Belzuntz, Ibaroze, Zumalakarregi,
Di zer gizonak tirnak!
Eskualdun aiphatugak,
Adel ederetik sortuak!
Orai Antonio Abadi,
Eskualdun haridi khartsiak
Bethi iram dezau eskuanari,
Zabaltzen ditu eskuat.

Basques

Eskualdunen sortzeriko kantua.

Lanburta aira zahar baten gainean,
 Newthitzak G. et. Zaldubi artzain beltchak jharatuak.

Andre Antonio d'Abadiari ohoreskainiak.

1892 an, Agarrilaren 22 an, Donibane Sahizuko
 Eskualdun besetan, lehen aldizkotzak kantatuak.

Perle Basquaise

L'auteur composa cette chanson, dont il est le héros, à l'âge de dix-huit ans; il était né à Assurucq et y a vécu, il est mort en septembre 1845, dans sa quatre-vingtième année.

Arçatgna.

Arqui arcorian ginii ene aneskila,
 Bethi leha enqun nabio noambreitèi çoure botèi,
 Ardia nonn utei tuqu? Berentaco errada
 Viganey ikhousten deiqu çoure bequi edera?

Arçainse.

Ene uytaren ichellie gin nuqu çourenuga,
 Bihotya erdüturie ichauri eraitera
 Kambiātu deytadela ardièn alhaquia,
 Secularoz defendatu çouretki minçutais

Arçatgna

Gor nica, ala enqun dit? erranditacia?
 Secularoz gin çuistala ardi eraitera?
 Eteradiaz orhitcen que itz emun dregala
 Lurian bici çureno algaren maytateera?

Arriainsa

Atto murbait ean duu ene ayte ametuau,
 Que algar muyte dugula ayen avertitiera,
 Kuruntastez, algaraganis fitetz d'tinlehiu
 Etia estituan juntu casta agotare Kila.

Arriatyna

Agotae badiadila badicut enutiu,
 Que erayten deydaturu ni ere banicala.
 Egun dano ukhen buru demendren leinburu,
 Enun duun auranturen bequila soquitera.

Arriainsa

Gehitetan den ederrena umen duu Agote:
 Bilho hori, larru couri eta bequi nabarra.
 Vic itkhrossi arriain etan que ira ederena:
 Edericuteo, amens Agot, jean behard a ?

Arriatyna

Soyeu nuntie eazutcen dien, join den Agote:
 Lehen soua equiten cayo harri beharriala;
 Bata handigo dia, etu aldz bestia ?
 Biribil eta orotarri bilhoz ungeratua.

Arzainza.

Hori hala balimbada, bayeturia eteira;
 Eci, coure behurria algar undurridira,
 Agot denae chupago badu behurri buta,
 Aytari eranen diot bihae burdin tuula.

Aratgna.

Agot denae buria apbal, eta d'eu bequia
 Lurrian bethy sarthurri, gaizki egiunae becala
 Juan burintz ni aberats, eu ciradin becala,
 Aytar etceycun eranen ni Agobat nicala.

Construction

Le berger

Dès l'aube du jour avec mon troupeau,
 Toujours écoutant, Désirant entendre votre voix.
 Où avez-vous laissé les bœufs? Où sont-ils que je vois
 Votre bel œil plein de larmes?

La bergère

À l'insu de mon père je suis venue vers vous
 Le cœur brisé de douleur, pour vous dire à vous-même
 Qu'on m'a désigné un nouveau pâturage pour mes bœufs,
 Défendu pour jamais de parler avec vous.

Le berger

Suis-je sourd, ou l'ai-je entendu? Que l'aurez-vous dit?
Que vous m'êtes venu faire vos adieux pour toujours?
Se vous souviendrait-il plus que nous nous sommes donné parole
d'aimer l'un l'autre tant que nous vivrions sur la terre?

La bergère

Quelqu'un est venu hier vers mon père et ma mère,
Pour les avertir que nous nous aimons vous et moi,
Qu'ils s'empressent au plus tôt de nous éloigner l'un
de l'autre -
Et qu'il ne s'allie pas avec une caste cagote.

Le berger

Oui, j'ai oui dire qu'il y a des cagots,
Vous me dites que moi aussi j'appartiens à cette race
Si j'avais seulement une ombre de cagot,
Je ne me serais point permis de lever mes yeux sur vous.

La bergère

Parmi tous les gens, le cagot est réputé pour être le plus beau.
Cheveux blonds, peau blanche et les yeux bleus.
Vous êtes le plus beau des bergers que j'ai vus;
Pour être beau faut-il au moins être cagot?

Le berger

Suite au verso